

No tots els homes viuen al món de la mateixa manera - Jean-Paul Dubois

És difícil saber per què una novel·la ens crida l'atenció. Prenguem, per exemple *No tots els homes viuen al món de la mateixa manera*. De l'autor no s'havia publicat res en català. El títol no em sembla especialment seductor. La coberta simbolitza alguna cosa que no sabré fins que l'hagi llegit. Si l'obro és perquè l'editorial m'ha donat unes quantes alegries (Sebald, McCarthy, Vuillard), perquè el llibre ha guanyat l'últim premi Goncourt i perquè em refio del traductor.

Encara és més difícil saber per què una novel·la ens agrada. La sinopsi del llibre no pot transmetre la textura, que potser és el que importa. Provem-ho, tanmateix. *No tots els homes viuen al món de la mateixa manera* està narrat en primera persona per Paul des de la presó de Mont-real, al Quebec, on compleix condemna per un delictes sobre el qual no tindrem informació fins a les últimes pàgines. Al llarg del llibre, Paul alterna les explicacions sobre el present a la presó amb els records del passat, quan vivia amb els pares a Tolosa, i també quan es van separar i quan va seguir el pare fins a Mont-real. Pel que fa a la presó, n'hi ha prou de dir que comparteix cel·la amb Patrick, un membre dels Àngels de l'Infern. La narració està situada al 2010, quan el narrador té cinquanta-cinc anys.

Com que Paul no presenta una personalitat gaire acusada, el protagonisme dels seus records se l'enduen els altres: el pare, pastor protestant d'origen danès; la mare, propietària d'una sala de cinema; l'esposa, índia algonquina que pilota un hidroavió; un veí que es guanya la vida calculant la indemnització que correspon als morts per accident. Paul es limita a observar-los, sense valorar el que fan, sense treure'n conclusions: es resisteix a la tautologia o, com diu ell respecte d'un altre personatge, a "subtitular el curs de les evidències". De fet, intervé tan poc en l'acció que s'estalvia fins i tot la majoria de les descripcions físiques, sobretot dels personatges. En contrast amb les vides que té al voltant, plenes de canvis i de sorpreses (algú podria dir que són "de novel·la"). el narrador duu una existència poc rellevant. Durant gran part de la seva vida prescindeix de les relacions sentimentals (seria inexacte dir que les rebutja, però en tot cas no les busca amb convicció). Treballa de paleta, en el món dels lubricants d'automòbil, i finalment com a conserge d'un edifici d'apartaments, que és la feina que exercirà durant més temps, i amb la qual se sent identificat: s'encarrega del manteniment de les instal·lacions, soluciona els problemes a mesura que sorgeixen i manté un tracte constant amb ancians solitaris. Com a conserge, i més endavant com a

superintendent, tindrà una vida plena, no només pel temps que hi dedica, sinó per les compensacions emocionals, que són abundants (s'encarrega d'alleujar les necessitats físiques de la comunitat, igual com el seu pare s'encarregava de les espirituals). És respectat i sent que la seva vida té un sentit. Amb la dona i el gos, la plenitud és absoluta.

Les crisis vitals dels personatges secundaris són molt més marcades que la del narrador, que mira de desdramatitzar els problemes o, si més no, els esmorteix en el seu interior. En el passat, el seu pare no podia concebre que l'esposa d'un pastor protestant pogués projectar *Deep throat* en el seu cinema. Amb els anys, el pastor constata que ha perdut la fe i s'aficiona a les apostes de cavalls i a la ruleta. La mare també canvia de país i duu una vida no pas menys intensa. Mentrestant, el narrador es limita a anar tirant i se'n surt prou bé. El títol del llibre és una frase de les que deia el pare perquè no fóssim intolerants amb el que no són com nosaltres.

Paul sembla més marcat pel pare que per la mare, que més aviat ha exercit de contramodel. El pastor protestant és bon home i excel·lent orador, però de mica en mica es desvincula dels seus sermons, que brillen al marge de les seves creences. El punt de vista del fill complementa les novel·les de Marilynne Robinson que presenten la visió d'un pastor de Iowa (*Gilead*) i de la seva esposa (*Lila*): Paul viu com a espectador que dona fe del que veu. Fill d'un home rigorós amb l'esperit i d'una dona compromesa amb el seu temps, Paul té una formació paradoxal, que li proporciona una saviesa d'aquelles que tendim a confondre amb la simplicitat. En aquest sentit, em fa pensar en la cançó *Son of a preacher man*, que han cantat Dusty Springfield, Janis Joplin o Tina Turner: "The only one who could ever reach me / was the son of a preacher man. / The only boy who could ever teach me / was the son of a preacher man".

És com a fill d'un pastor protestant, per exemple, que el narrador pot oferir un punt de vista original sobre el catolicisme: "Els oficis catòlics sempre m'han semblat sorgits d'una altra època, d'un altre món, d'una edat fosca. Els oficiants, vestits com emperadors inques, murmuren encantaments sobreactuats en una llengua morta, barregen aigua i vi, beneeixen un crostó de pa i, durant la seqüència anomenada de la 'transsubstanciació', pretenen metaforfosar la vella llesca d'àzim en un colom diví."

El narrador de *No tots els homes viuen al món de la mateixa manera* s'interessa pel món tant o més que per les persones que l'habiten. Atret per qualsevol manifestació de la realitat abans que per les pròpies circumvolucions mentals, insereix explicacions breus i atractives sobre fenòmens tan diferents com "l'aberració geològica i curiositat

estètica” que és la localitat canadenca de Thetford Mines, el paradís de l’amiant i dels llacs de color turquesa. També ens fa interessar en la personalitat de l’inventor de l’orgue Hammond, en les particularitats biològiques del colibrí, en un cas d’indemnitzacions en què la companyia d’automòbils Ford va triar els beneficis en comptes de la humanitat. Finalment, s’esplaia sobre la pregunta que el 1980 van contestar els quebequesos en el referèndum d’independència, i específicament aprofundeix en la puntuació de la pregunta, sobretot en els tres punts i coma.

Al capdavant, el motiu que ha dut Paul a la presó no és el que ens manté pendents del llibre. L’important, aquí i en tantes novel·les, no és la resolució, sinó el que passa mentrestant, i que és -l’ordre no implica cap valoració- la feina, l’amor, l’amistat, la família. La matèria que forma el llibre és aquest “mentrestant”, que aquí no incorpora glamour, ni originalitat, ni velocitat, ni violència, però que està escrit d’una manera que ens manté atrapat. Com a les pel·lícules de Hitchcock, el final és el McGuffin, però el que recordem al cap d’un temps no és la solució de l’enigma, sinó les escenes que hi menen: la lenta passejada pel bosc de sequoies, l’atac de les gavines a la cabina, l’avió que apareix de sobte al mig de l’erm, el got de llet al final de l’escala.

Una imatge recurrent de la novel·la és l’església construïda a Dinamarca, a tocar del mar, que és sepultada sota la sorra que els feligresos aparten una i altra vegada, i una i altra vegada la sorra torna a sepultar-la fins que només se’n veu el campanar. Del llibre em quedo amb aquesta imatge i amb la de l’assemblea de propietaris del complex residencial on Paul treballa. Jean-Paul Dubois (Tolosa de Llenguadoc, 1950), autor d’una vintena de novel·les, sap que el pes de la trama se l’endú aquest mentrestant.